

KOALA
- LICIJA

str. 2

V
STRAJA

str. 6

POGODBA O
SODELOVANJU

Madžarska pomaga pomurskim Madžarom

Že vrsto zadnjih let Železna in Zalska županija pomagata Madžarom prek meje. Letos pa se je prvič zgodilo, da sta obe županiji skupaj podpisali pogodbo s Pomursko madžarsko narodnostno skupnostjo. Poleg tega pa obema županijama pomaga tudi madžarska država, ki jima je šele zdaj začela priznavati njuno pomembno poslanstvo.

In kaj piše v dokumentu, ki so ga pred nevi v Lendavi podpisali predsednika železnožupanijske in zalske skupščine Gyula Pusztai in Dénés Pálfi ter predsednica Pomurske madžarske narodnostne skupnosti Mária Pozsonc? V pogodbi so navedeni stiki na področju šolstva in kulture.

Tako bodo strokovnjaki iz Železne in Zalske županije še naprej pomagali pri izobraževanju vzgojiteljic, poskrbeli pa bodo tudi za knjige in druge učne pripomočke. Enake pomoči bodo deležne tudi dvojezične osemletke, pa tudi srednješolci. Otroci bodo sodelovali tudi na različnih taborih na Madžarskem.

Tudi pri kulturi je v ospredju pomoč strokovnja-

kov, predvsem mentorjev različnih amaterskih kulturnih skupin v Pomurju, pa pomoč pri izdajanju knjig in drugih publikacij, različna srečanja, razstave in druge prireditve na tej in oni strani meje.

Pogodba je pravzaprav minimum sodelovanja, saj se skoraj vedno zgodi, da je pomoč pri izdajanju naroda večja, kot je zapisano na papirju, so zagotovili predstavniki narodnostne skupnosti. Zanimiva pa je še ena mi-

sel, izrekel jo je Gyula Pusztai. Po njegovem mnenju bi morali podobno pogodbo podpisati tudi za Slovence, ki živijo na Madžarskem.

S. Eöry

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 12. marca 1992 • Leto II, št.5 • Cena 10 forintov

Vrabli pa staršilo!

"Ka aj eške povejm! Pá so me prejkstrausili, tej vrajži vrabli! Zdaj mi vse obečvajo, te de pa vse po starom. Tackali do mi po glavej. Mladi na njivi vse poklückajo. Marko da tak brečo, ka de mi slama na glavej vse vkriž stala. Lüstvo de se mi pa cónalo, ka sam več nej za núc. Ge mo pa dremo, pa si obečavo, ka de kleti na Valentínovo, buma, buma, vse ovak," je končalo svoj monolog strašilo na koncu igre na občinski reviji lutkovnih skupin v Murski Soboti.

Na reviji lutkovnih skupin, katere se je udeležilo šest skupin, je sodelovala tudi lutkovna skupina z Gornjega Senika. Predstavili so se z igrico Ko se ptički ženijo. Besedilo za skupino je napisal Feri Lainšček. Predstavo je režiral Miki Roš. Zanimivost nove predstave je, da je del teksta v narečju, strašilo govori v lepi gornjeseniški govoric. Vse v tej igri (rekviziti, lutke, scena, glasba) je prilagojeno Porabju, preprostosti in trdoživosti, duši, ki hkrati joče in se smeje. Te prvine je začutil avtor besedila in tudi režiser, ki je na strokovnem pogovoru rekel: "Zaljubljen sem v Porabje. Porabje mora ohranjati, kar ima, ne pa po vsej sili spreminjati. Moj pogoj je bil, ko sem začel delati s skupino, da bo v predstavi tudi dialekt."

Tega pa bodo najbolj veseli občani porabskih vasi, ki bodo lahko prek vloge v narečju spremljali in razumeli dogajanja na odru, ko bo skupina gostovala pri njih. In da si gostovanja želijo, so povedali tudi člani po poti domov iz Sobote.

—MS—

ZNANA TEMA: ŽELEZNIŠKA POVEZAVA MED SLOVENIJO IN MADŽARSKO

Kdor bo posodil dolarje, se zanima le za najprimernejšo smer

Železniška povezava med Slovenijo in Madžarsko postaja zopet aktualna (in ponekod vroča), pri čemer si (lahko) želimo, da je res aktualna in ne zgolj "dežurna". Kajti "dežurna" je že nekaj desetletij, od časa do časa pa pride nekoliko bolj na površje. Uradne in neuradne informacije so zdaj spodbudne: gospodarski interes mlade slovenske države je tolikšen, da naj bi progo kmalu začeli graditi. Seveda v smeri, za katero so se skupaj odločili predstavniki železniških gospodarstev Slovenije in Madžarske na osnovi ekonomskih kazalcev: prevoza blaga v enem letu.

"V lendavski občini se čutimo izigrane pri izbiri različice za železniško povezavo med Slovenijo in Madžarsko," smo slišali demagoško in na kratkotrajni učinek naravnano razpravo na zadnjem ekološkem forumu v Soboti, ki pa razen zvenečega naslova niti po zbranih reprezentantih oblasti in stroke niti po vsebini ni ponudil nič novega. Kajti, kako slabe so prometne povezave Prekmurja s Slovenijo (in najmanj tako z Madžarsko), je prežvečena tema, ki jo minister za promet običajno "začini" z ugotovitvijo, da je on sicer "za", ampak denarja mu preprosto ne dajo. Menda pa bo, ta informacija je iz drugega vira, letos za pomurske ceste le nekaj denarja, tudi za one, ki vodijo k mejnima prehodoma (bodo kmalu trije? štirje?) z Madžarsko. Če bomo živi, bomo videli.

Za novo železniško povezavo je torej izbrana smer Murska Sobotica-Puconci-Martinje-državna meja-Monošter. Vrednost slovenskega dela proge - 21,3 kilometre je 31,5 milijona dolarjev, madžarska stran pa bo morala za svojih 17 kilometrov proge poiskati 27,4 milijona dolarjev.

Slišali smo tudi, da se je soboški izvršni svet že lotil nekaterih del, zlasti pri odkupu zemljišč. Ker bo tekla trasa po območju, predvidenem za razvoj železnice, bodo stroški za zemljišča nekoliko nižji.

Denarja, skupaj med 50 in 60 milijoni dolarjev, pa seveda nima niti Slovenija niti Madžarska, zato pride v poštev mednarodno posojilo, najverjetneje, nam je dejal glavni direktor Luke Koper Rudi Duic, pri Evropski banki za obnovo in razvoj. Toda brez domače udeležbe, torej denarja iz obeh držav, ravno tako ne bo šlo. Potrebno bo zbrati kakih 10 milijonov dolarjev na osnovi katerih bo mogoče najeti posojilo. Že dolše so, po

virih iz Kopra, uspeli pritegniti nekaj madžarskih podjetij in partnerje z italijanske strani.

Rudi Duic, Luka Koper: "Madžarskega tovora prek naše pristanišča je okoli 600 tisoč ton letno, ravno toliko pa iz Češko-Slovaške republike. Takšen obseg prometa nujno zahteva boljšo, predvsem pa neposredno železniško povezavo med Slovenijo in Madžarsko. Zato ji tudi republiško ministrstvo daje vso prednost, in sicer jo postavlja v plan do leta 1995. V Luki menimo, da je to zelo pomembna gradnja, čeprav je tudi druga prometna povezava slaba. Zato poskušamo storiti vse, da bi se gradnja proge začela že letos in končala v treh letih."

Gospodarski interes, kakor ga kažejo v Kopru in še kje, mora biti tisti odločujoči dejavnik, ki bo preskočil lokalno "zaplančnost" pri novi železniški povezavi med državama. Kajti vrsta ovir še zmeraj ni odstranjena, zato na začetek gradnje proge kaže še nekoliko počakati. Tisti, ki bodo odločali o posojilu, se ne bodo ozirali na nič drugega, kakor na tisoče (predvidenih in realnih) ton tovora za prevoz iz enega na drugi konec Evrope.

eR

KOALA - LICIJA

Hočem reči koalicija.

Pa vseeno obstaja določena zveza (koalicija) med besedama v naslovu in madžarsko vladno koalicijo.

Kot je znano, koala je avstralski medvedek vrečar, Licija pa porabska različica Lucije.

Koale so najbolj igrivi in nagajivi od vseh vrečarjev. Plezajo neznansko hitro po najvišjih vrhovih evkaliptovcev.

Sv. Lucija je bila po prvotni legendi že zgodaj kristjanka, ki da je odbila poganškega snubca. Zato jo je le-ta zatožil pri oblasti. Po brezuspešnih poskusih mučenja ji je rabelj z mečem predril vrat. Lucijin dan pa praznujemo 13. decembra. 13 pa je nesrečna številka. Kot je bila vladna koalicija na Madžarskem od vsega začetka.

Namreč da lastniki previoskih vladnih evkaliptovcev niso pogruntali že na začetku, kako jim bo nagajivi medvedek vrečar mešal štrne. Verjetno gre za največje ga madžarskega političnega kovna vseh časov, ki mu je ime dr. József Torgyán in je predsednik druge največje koalicijske stranke. Že samo dejstvo, da postane predsednik Stranke malih lastnikov (kmetov) ta petični advokat, ki z ženo primabalerino razkošno živi v najbolj elegantnem predelu Budimpešte in je najbrž videl pravo pravcato zemljo le takrat, ko mu je služinčad slučajno razbila kakšno lončnico, je nekoliko nenavadno. Po mojem mu nemški Lažnivi Kljukec, slovenski Krjavelj in madžarski Hány János skupaj ne sežejo niti do kolen. Seveda, če bi šlo le za nedolžne pravljice, ne pa za življenje 10 milijonov ljudi na Madžarskem, bi se lahko temu nagajivemu medvedku kar sproščeno smejali.

V resnici pa gre, če smo odkriti, za hudega demagoga, ki mu je nasledlo veliko ljudi. Kot kaže, tudi ministrski predsednik. Torgyán in poslanci njegove stranke pa so bili potrebni za dvotretjinsko večino v parlamentu. Za glasovalni stroj. Tudi po Torgyánovi zaslugi se dogaja, da ljudje danes zahtevajo od kmetijskih zadrug veliko več zemlje, kot jih le-te sploh imajo. Medvedek koala je ljudi nategnil tudi s tem, da bo našlo v kmetijstvu zaposlitev tudi na desetstisoče nekdanjih tovarniških delavcev, čeprav je bilo v kmetijstvu na Madžarskem že do zdaj zaposlenih za kakih 20 odstotkov več ljudi kot na zahodu. Skratka "koala-luciji" (slednji kot našemljani figuri) je uspelo razbiti razmerno učinkovito madžarsko agrarno življenje. Predsednik druge največje stranke je grozil premieru, da bo organiziral milijonsko demonstracijo kmetov pred parlamentom s traktorji, kravami, kosami in vsemi potrebnimi za novodobni kmečki punt.

je tudi izvedelo, da se je dal med neljubimi dogodki za vsak slučaj zapreti v neko psihiatrično bolnico. Pred kratkim je imenoval koalicijo za sveto. Spet drugič je grozil s potoki krvi. Ko pa je bil boljše volje, je predlagal, da bi v nekem podhodu v Pešti zbirali denar za one brez strehe nad glavo, ki da se mu tako smilijo. On bi dal kar svoj zlati poročni prstan. Pri tem "bi" je tudi ostalo.

Zdaj ko so se ga njegovi zavezniški končno naveličali, je napovedal izstop svoje stranke iz koalicije. Sicer pa je vsakega resnejšega člana lastnoročno izključil iz stranke. Praktično ves poslanski klub malih lastnikov, ki naj bi predstavljali stranko v parlamentu. Klub pa ne priznava svojega predsednika. Strankin statut je sproti spreminjal v skladu s tem, ali je bil ravno glavni sekretar, podpredsednik ali predsednik stranke. Prava farsa s šemami kot na Lucijino.

Ali vladni zavezniški na začetku niso vedeli, da je Lucija povsod upodobljena s pladnjem in parom oči na njem? Po neki drugi legendi naj bi se njen snubec zaljublil v njene lepe oči, ona pa jih je izdrla in mu jih poslala. Toda angel ji je prinesel druge...

Kdaj bo končno "koala-lucija" prava koalicija? Morada na Licijino? Kaj pa bo, zdaj ko je že tudi pustni čas mimo, z maskami...?

Francek Mukič

V spomin

V ponedeljek, 24. februarja 1992, je po hudi zahrbtni bolezni umrl v Sentandreju glavni urednik "Hrvatskog glasnika" Marko Marković.

Dolga leta je urejeval skupni hrvaško-slovensko-srbski list "Narodne novine". Zavzemal se je za pisano besedo v materinščini. Spominjamo se ga z zasedanj predststva Demokratične zveze južnih Slovanov. Prav gotovo se ga spomnite tudi nekateri, ki ste bili poslanci kongresov Zveze.

Neusmiljena usoda je pretrgala nit ustvarjalnega življenja. Star je bil 44 let.

Kalendar (13)

PRVE NOVINE

Najoprvim so v našoj prekmursko-porabskoj slovenskoj rejči pisali knjige duhovniki i škonice. Imre AGUSTIČ je odo v gimnazijo v Sombotel, po tistom pa je delo na grofoski marofaj Szaparyja pa Batthyányna. Par lejt na Dolenjor Siniki tö, gde se je sam navčor stenografijo (gyorsírás). Odišo je v Pešt, gde je 15 lejt büu stenograf (gyorsíró).

v parlamenti. V Pešti je živo
i piso v vogrsk¹e novine en
cajt. Daleč od svoje rojstne
krajin²e ma je falila slovenska
materna rejč, slovensko lüs-
tvo. Zato si je zbrodo, ka de
un sam vödävo slovenske
novine za Slovene na Vogr-
skom. Tak je 15. septembra
1875 oprvim vödau:

PRIJATEL. Znanost raz-
serjüvajocse meszecsne novi-
ne.

Buda-Pest, 1876.

Drage kito.

Petek, I. Preszinger.

PRIJÁTEL.

Znanost razseriuvajocse meszecsne novine.

Regrýðingun er: Nettíðir, heftir, bók, ...	Broj 19.	Regrýðingun þessa í næstan öllum þessum stöðum er: Net, tölvu, ...
---	------------------------	---

Sztédnii mértzoc.

[illegible]

Vs. Et accipe munusculum meum, quod tibi testimonium habet
 esse per amicitiam, sicut et de quo scribis, tibi tunc non habet.
 Quamvis autem te plene perperam, magis per te sciam.

[illegible]

Agustič je piso v našoj slovenskoj rejči pripovedsti i pesmi pa o vogrski politiki, slovenske parpovejsti i pesmi o pravici do svojega jezika, zgodovine. Prve slovenske novine na Vogrskom nej so se vsikšoma vidle. Zato je AGUSTIČ v slejdnjom meseci 1876-oga leta tau napiso v svoje novine:

“Prejde ono lústvo, štero je brezi znanosti. I dónok se nájdú takí, ki eto kaplo našim slovenom ne voščijo. Protivnicke so ‘Prijatel’-i záto, ka zákoj naše slovensko lúdstvo obúdjáva. . . Na sloboščino je samo vučen narod zreli. ‘Prijatel’ za vas Slovene!

Najdo se tákši, ki to laže-
jo, ka jaz naše slovene proti
domovini, proti onoj zemli
dráždžim, gde ste se narodili,
proti onoj zemli, štera vam
krüh dá, proti onoj zemli, za
štere sloboščino so se naši

sloveni rávno tak borili, kak
oni, ki so vu jeziki tüdi vo-
gri . . .

Ne vidi se hūdovolnikom.
ka slovenski pišem vam. Kak
pa te, či vaše lūstvo drugi
jezik ne razmi, ſčejo te, ka
bi se znanost med naſimi
sloveni razſjuriávala?

Našim slovenom ne slobodno, po njihovem mater-
nom jeziki zvesti zgodjenja
sveta?"

Mejsedne novine PRIJATEL so oslejdndjim voprihle dva dni pred smrtjov AGUSTICA: 15. juliusa 1879. Prve nae novine je luvstvo med Murov i Rabov leko stelo stiri lejta. Za šest lejt (1885) so v Murski Soboti zaenili vodavati vogrskse novine MURASZOMBAT ES VIDEKE, v sterom so včasik slovenski to pisali.

Marija Kozar

Za 8. marec

Pomlad že trka na vrata in mi moški nestrpno čakamo dan žena. Letos bomo spet obljubljali, da bomo ubogali naše (edine in najlepše) žene in matere. Že komaj čakamo, da bi prevzeli delo v hiši. Naučili se bomo kuhati, umivati in se izkazali pri pranju in likanju perila.

Fantje in moški v Porabju, prosim, oprostite za (ne)-odgovorne obljube, ki veljajo za vse leto.

Vam pa, dekleta in ženske v Porabju, želim v imenu Zvez Slovencev na Madžarskem vse najboljše ob vašem prazniku!

Jože Hirnšek

Učila in knjige za porabske šole in vrtce

Ob mojem prihodu v Porabje je potekal pouk slovenskega jezika v glavnem brez sodobnih učil. Le berila (čitanke) so učitelji ob pouku lahko vzeli v roke. Sodobnega pristopa pri poučevanju slovenskega jezika ni bilo.

V obdobju treh let pa smo s pomočjo Ministrstva za šolstvo Republike Slovenije uspeli tudi na tem področju stopiti kar velik korak naprej.

Vsako leto smo v Sloveniji uspeli kupiti in pripeljati šolam v Porab-

ju del potrebnih učil in raznih strokovnih knjig ter slikanic in knjig za branje.

Učitelji so dobivali tako v roke učila za bolj sproščen in sodoben pouk slovenskega jezika.

Danes imajo učitelji že učila za začetni pouk branja in pisanja, za obravnavo književnosti, razne vaje za učenje slovnice, razne jezikovne igrice itd. Do sedaj je dobila vsaka šola že po 15 slovenskih videokaset.

Učenci lahko prebirajo slovenske otroške revije, učitelji slovenske strokovne knjige. Na razpolago so tudi slovenski učbeniki in delovni zvezki iz R. Slovenije za pouk slovenskega jezika. Vse to smo do sedaj uspeli kupiti s pomočjo in razumevanjem Ministrstva za šolstvo Republike Slovenije.

Tudi sedanja ponovna pomoč Ministrstva za šolstvo R. Slovenije so učila in knjige, kar je učence in učitelje porabskih šol zelo razveselilo.

Šole so pred kratkim do-
bile nekaj zelo lepih in dra-
gocenih barvnih slikovnih

knjig z barvnimi fotografijami za spoznavanje Slovenije, mnogo raznih jezikovnih igr, razne slikanice, pravljiice, abecedo in po 8 sloverskih vedeofilmov.

Tako je sedaj vsaka osnovna šola ponovno dobila po 38 raznih učil in knjig, nekatera učila celo v dveh primerkih ali skupaj vse osnovne šole 154 kosov ter gimnazija 7 videorilmov in 8 knjig z besedilom in zelo lepimi barvnimi slikami za spoznavanje Slovenije. Vrtec pa so dobili 25 slikanic. Tako skupaj torej 192 kosov učil in knjig v skupno vrednosti okrog 240.000 forintov.

Tako je sedaj pouk slovenskega jezika bolj sproščen, z možnostjo prikazati mnogih učil, vaj in jezikovnih iger. Sedaj v porabskih šolah resnično ni več potrebno, da je pouk slovenskega jezika monoton in dolgočasen. Pouk slovenskega jezika mora v teh šolah, glede na dostopnost učil in knjig, sedaj postopno postajati vedrejši, bolj sproščen in za učence privlačen.

OD SLOVENIJE...

VLADNE IGRICE

Slovenska vlada ima iz dneva v dan manj podpore. Tako so zdaj tudi Zeleni napovedali, da vlade brez dogovora o volitvah do 15. marca ne bodo več podpirali. Vlada postaja vedno bolj manjšinska, obenem pa nič ne kaže, da bi se stranke dogovorile o tem, kako naj se lotijo volitev in kdaj naj bi sploh bile.

DRNOVŠEK V LDS

Med dogodki, ki so pomembni za podobo slovenskega političnega prostora, je potrebno omeniti vstop Janeza Drnovška (nekdanjega predsednika predsedstva Jugoslavije) v Liberalno demokratsko stranko in njegovo kandidacijo za predsednika stranke. Drnovšek je kar nekaj časa kolebal, ali naj ustanovi svojo stranko ali pa pristopi k že oblikovani stranki. Storil je torej slednje. LDS se je po najnovejših raziskavah javnega mnenja povzpela po lestevici priljubljenosti in ima možnosti, da postane najmočnejša stranka sredinske usmeritve.

ALPE-ADRIA IN SVOBODA USTVARJANJA

Od 25. do 29. februarja je bil v Ljubljani sejem Alpe-Adria — svoboda ustvarjanja. Na njem so združili sicer samostojne razstave informatike, znanosti, tehnologije in izobraževanja. Marča bo ljubljanski sejem pripravil sejem Alpe-Adria — svoboda gibanja, aprila pa Alpe-Adria — svoboda bivanja.

1.926.606

Zavod za statistiko je objavil še ne povsem dokončne podatke popisa, ki je bil lanskega marca. V Sloveniji živi 1.926.606 prebivalcev, od tega je 1.718.318 Slovencev, Hrvatov približno 53.000, Srbov 47.000, Muslimanov 26.000, Jugoslovancev 12.000, pripadnikov drugih jugoslovanskih narodov je približno po 4000, Madžarov je 8499, Italijanov 3063 in Nemcev 546. Kar 60.800 ljudi je označilo svojo nacionalnost z neobstoječimi opredelitvami, njihov popularen skupni naziv pa je "marsovcji".

JEZIK V LETOŠNJEM SLOVENSKOM KOLEDARI

Prijazno pismo uredniškomu odbori (2)

O vsebini kalendara samo ešče to, ka bi morao na začetki povedati: to je "kalendár" v prvom pomeni, dnevi po mesecaj. Poleg mednarodnoga, pri nas splošno sprejetoga imena meseca (januar itn.) je zapisano ešče njegovo ime v "knjižnoj" slovenščini, kak se dnes glási. Predlagao bi, da bi kleti zapisali tudi naše "prekmursko" (ka je tudi porabsko!) ime meseca, kak ga ešče pomnijo stari ljudj pa kak je bilo zapisano v naših starih kalendáraj pa na začetki ništernih molitvenih knjig, npr. v Košičovoj prestávi knige Jezuš moje poželenje (od 1851 v 19 natisaj!) ali v Miklóša Kúzmíča Knigi molitvenoj, štero je na zadnje prirejüvao dolenjeseñički plivános J. Sakovič. Ta ime-na so: sečén (Tudi v teh knjigaj je naópak, pokvarjeno: svečén, kak so sledi zvali februar, misléči, ka je od "svečnice", da je pa od sekanja (sečnje) dréva v tom časi od nigda vseta! Stari ljudj so ešče prav pravili: sičén, sičná, fsičnéj!), süšec, máli pa vélki tráven, risaošček itn. Naj sto spítáve, kak stári právjijo, pa naj v "Porabje" napiše članek!

Predaleč bi nas pelalo, če bi šli od dneva do dneva v "kalendári" pa gledali, kak so v njem zapisana imena: edna (menda večina) v književnom jeziki, druga "po vogrskon", npr. Vilmoš, Geza itn., druga na pol po "našén": Vince (Vinci bi bilo po našén!), Andraž, Balaž, Matjaž itd. Najbole neprilíčen je pregovor na konci februara, ár ga v toj obliki nindri nega: Matjaž led razbija. . . Indri v Sloveniji pa knjižno je zavolo rime: Matija led razbija. . . Posebno pitanje so takša imena:

Agneza — v Porabji nega. Agneš, Agneška (či je mála), Agneze v Sloveniji normalno nega, liki je: Neža, Nežka. Zakaj je Janez?! Če je "fašenek" na prvom mestu, zakaj ne tudi "vüzem"? Kak so pravilno risali, samo menka njim na á znak visikoga, dugoga glasa, ovak bodo čteli nikáki risali. Tudi to je staro ime, zvira iz dijačkoga (latinskoga) rosaria, iz toga slovensko: rusálie. Mala "meša" pa Vélika "maša"?!

Od jezika samo ešče pár reči. Ka je "oproščanje"? (33) Bržčas odpúščanje. Papež je ne pozdravo vsako narodnost "v svojem jeziki" (to bi bilo polski), liki v nje-nom jeziki, ne? "Okumenistično" je v tiskarni (?) nastanolo iz ekumensko, to je slovenska oblika. Zaka ja znova tú Szombathely? Če je v knjižnom jeziki, te ne: Jezuš, liki Jezus. "Svetega" z málov začetnicov, z velkov pa "Cerkv na Madžarskem" — ár ne pomeni zidino, liki versko sküpnost (egyház).

Za vse članke v knjižnoj slovenščini pa valá: bole prosto, brez vnohij tújih (lückih) reči. . . "Nista uspeli rešiti. . ." se je po vsaj domovini grdo razšírilo — po jüžnom (hrvackon, srbskon) zglédi, prav: jima ni uspelo rešiti. Kak pa pišete priimek Fassching?! Dvakrat — pol slovenski, pol nemški! Ne: "na funkciji" (40 v naslovu!), liki: v.

Nevola je, da ništeri pišo čisto "po domače", vmes pa tákše rozine: v Parizu. . . de-lo sem. . . v kulturném domu. . . "On je vogrski"? Mislim, da je župan Vógrin. Ne bi tak napiso "V. med-

Materna rejč (5)

DVOJNI GLASI

Dvoglasnike ali diftonge (kettőshagzó) te mamó, gda dvej litari (črki) zmanújejo en glas. Dnes si poglednimo éj pa au, šteriva sta napr. v gorenjesenčarskom guči. Obadva mata svojiva para v slavskoj, knjižnoj rejči. Če namesto tevadva glasa núcamo é pa ó, te naše porabske reči včasik knjižne besede gratajo: zvêjzda — zvêzda, svêjča — svéča, pèjsek — pések: gospaud — gospód, kokauš — kokóš.

Tak bi leko pravili, ka skor vseposedik, gde mi núcamo ej, je tarbej v knjižnom jeziki rabiti (használni) é: lépo bé-lo mléko; blédi mésec svéti célo nóč, po našem: bléjdi mējsec svejti cēlo nauč.

Pri nauč — nóč bi tak leko djali, ka skor vseposedik, gde mi mamó au, je tarbej v slavskoj knjižnoj rejči miniti (zamenjati) z o: naus — nós, kauza — kóža. Gvúšen sam, ka te vsikšo rejč etoga knjižnoga besedila razmeli: "Nori je gospod, ki celo nóč bos hodi pod mostom, da bi za svojo kokoš kupil grozdje in rože. In ko ga okoli polnoči začnejo boleti gole noge in grobo srbeti rdeči nos, odtrga boro-vo skorjo in skoči v potok, da bi si ohladil svojo kožo." (S takozvanimi šurkimi ō-ni se zdaj nemo spravljali.)

Z rečami, kak brêjg — brég, šaula — šóla je približno tak gé, kak z našimi gvanti. Ene nosimo delavi den, druge po nedelaj in svetkaj. Knjižna rejč je naša svetašnja rejč, svetašnji gvant, porabski guč pa je govor za delavi den.

Gda ge o knjižnom jeziki gučim, te tau ne delam zato, ka naj bi mi zdaj v Porabji tak začnili gučati. Nej. Vejpa svetašnja oblejko tó ne nosimo vsakši den. Samo telko škem, ka naj bi ga zvekšoga razmili, ka bi leko malo kakše novine pa knige doj prišteli. Si poglednili kakši dober slovenski film, si leži kaj kúpili v Soboti in v drugi krajaj Slovenije. Pa bi dobro bilau, če bi se don tiste reči navčili, štere v našom guči vogrski cujmejšamo. Zato, ka v našaj novinaj Porabje tó ne moremo samo o tom pisati, kak se kaj mamó pa kakši cajt je kaj. Če smo že tak na žmetni dobili tau mogaučnost, ka mamó svoj časopis, te moremo níkši nivo tó pokazati. Pa tau nej s prsti (volapük!), liki z našimi lejpmi slovenskimi rečami.

Fr. M.

narodni slavistični dnevi", ka májo čtevci od naštevanja neznanih imen pa od: "s posebno aktualno naglašeno poanto te tematike"?! Tudi preprosto je mogoče napisati takše članke, vsem razumljivo pa hasnovito. 65: v Slovenski vesi?! Mislim, da: v Slovenskoj. . .

Tak bi lejko dale pisali cele strani — tak pišejo tudi v obeh pesmaricaj, štere so v Ljubljani "priredili". Pesnik Župančič je napiso od Zelénoga Júrija, ka má "eno hlačo (hláčnico) zeleno, eno rumeno", da pa njemi to paše, tak cifrasto oblečeni

biti. Če pa v pesmi, ki naj bi prej bila "narodna" (ljudska), pišejo v istom verzi ali v drugom: odpústo. . . je šel i podobno, to nikak nejde za zdrav želodec. Za "Porabje" vam napišem, kakša sečka je jezik v tej takzvanih "porabskih" pesmaricaj — mené je sran, ka se to za "domače" pa porabsko, prekmursko razgláša. Poskrbite, da se tak nede več pisalo. Jezik naj nam bo sveti, vsega poštvánja vreden, amen! Pa nika ne zamerite!

Vilko Novak

ČE SE PO NAUVOM NE DA, MOREMO NAPREJ VZETI STARO

Večkrat smo že pisali od toga, kak ljudje svoje službe zgubljajo. V Varaši so pred 25-30 letami začeli fabritje modernizirati, povekšati. Tak ka pred 15-20 letami, šteri je sto delati, tū je dau-bo delo. Slovenci so se vsi

not sprajli v fabriko, malo takši ljudi je bilau, šteri so doma ostali na zamlej. Naj-več Slovincov je delalo v židanoj pa v kosinoj fabritiji. Malo več kak edno leto se je začnilo vse preobračati. Tau blago, ka so naše fabritje narédle, več ne morejo odati. Moderne mašine so vkūp zvozili pa vkūp postavili, zdaj je pa nazaj doj šrajfajo, lústvo pa domau pa v penzijo pošilajo.

Kosina fabrika — štera je po cejlom svejti hirašnja bila — je tū na tau prišla. Dobro vejmo, ka so tū delali sable za športnike, kosé, lopate, motike, žage. Pred 9 lejtami so odali té mašine, pa so več nej delali, spoj pa nej sable za športnike.

Zdaj, ka spoj loško vcuj dé, so si zmislili, ka do šli nazaj na tisto blago, štero so gnauk svejta tak dosta rédli (proizvajali). 1992. leta so nazaj kúpili tiste masine, s sterimi rédijo sable. S Francije so dobili naročilo (megrendelés) za 40 djezero sabl. Slabo je pa tau ka so mašini tū, tisti majstrov pa več nin nejga, šteri tau znajo delati.

Ništerni so pomrli, drugi so pa v penziji. Med njimi je Ferenc Makoš iz Sakalauvec.

Že je 9 lejt v penziji. Njega spitavam, kak je gnauk svejta šlau pa ka on misli, mogauči do znauva delati tau blago v kosinoj fabriki?

“Dja sam od 1950 do 1983. leta delo v kosinoj fabritiji, redo se sable. 7 lejt prva so ma poslali v penzijo, kak bi bijo telko star. Tistoga reda so cejlak nauri gratali, tak so mislili, ka se samo takšo blago splača delati, ka so oni vōzbrodili. Té lejta sam 4 lūdi navčijo, kak trbej sablo naprajti s 23 dkg žaleza.

Čūdivo sam se, da so se etognauk not postavili voditelji k meni, pa so me prosili, aj pokažam, navčim 5 kovačov sable delati. Zdaj not odim pa je včim. Tau je nej leko delo. Pod mašinom moraš oco obračati tak brž pa gnako, ka šteri se zdaj včijo, njim žmetno dé, rotjé je bolijo. Za 3 mejsace se pa morejo navčiti. Dostafelé dela dješta na njej, dočas sabla kreda grata. V Slovenskoj vesi Jože Korpič se razmejša na tau. On je zdaj tū not staupo, dela pa vči. Na Dolenjon Seniki živé Ana Jost, ona je že tū dugo v penziji, ona še tū strašno dobro vej té sable delati. Gvūšno, ka njau tū poištjejo.”

Da sam Makoš Francina od toga spitavo, kak tau ka je nej pozabo tau delo, mi je etak pravo:

“Vejš, tistoga reda sem se tak navčo tau delati, ka večkrat sam tak prišo delat, ka sam nikanej spau, goslar sam bijo, pa sam cejlo nauč igro. Glava je malo puna bila, sneni sam tū bijo, dapa tau se je nej zgodilo, ka bi dja nej delo. Z zaprejtimi očami sam tū naredo.”

Želejn nauvim kovačom, aj se tak fejs navčijo tau staro-nauvo maštirjo kak Franci. Če se pršika (uspe) te do v Varaša znauva delati sable, kosé, motike pa žage.

Dobro bi bilau. Ništarni bi delo meli.

I. Barber

Mejsec

Marcíuš je būu pri Rimljanih prvi mejsec v leti. Latinsko ime je daubo od Marša. Te je būu sprva baug sonca i paverstva, sledik pa bojne. V Irani, Pakistani i indrik na vzhodi eške gnesnaden se začinja nauvo leto 21. marcíuša. Po tem gnevom se začnejo gnevi dugšati. Vse zeleno gartūje, življenje se znava začne na njivaj. Englandarge pa Škoti zadnje gni marcíuša imenūjejo “na pausado zeti dnevi”.

MARCIUŠ

Mislijo, ka je marcíuš tri dni na pausado zōu od apríla.

Slovensko ime za marcíuš je SUŠEC. Inda svejta je vrejmen eške nej takši zmejšani būu kak gnesnaden, ka gnauk snejo dé, gnauk se topi, gnauk deše dé, gnauk sunce sije marcíuša. Pravi marcíuš je būu takši, ka cejli mejsec je topeu vōter fudo, pa je posūšo njive, štere so se s snjegom napogile. Tak je mejsec marcíuš pripravlau njive za oratev, za setev.

Kak smo že pisali, pri nas v Porabji smo za en mejsec naprej z imeni. Zato pa mi pravimo za marcíuš že MALI TRAVEN. Leko ka istino mam včasik, da je lejpi cajt, te že marcíuša tō geste malo trave po travnikaj.

Pred enim mejsecom smo eške Matijo čakali, naj nam led razbije. Zdaj se pa približuje Djaužefovo. Vsiško-ma Djoškoni, Djožini, Djaužini, Djaužefi žalejmo dobro zdravdje, pa naj skem prve prinesejo toplauto v svoji žaklaj.

Marija Kozar

... DO MADŽARSKE

SREČANJE V MONOŠTRU

26. februarja so bili gostje Zveze Slovencev dr. Gyula Pusztai, predsednik županij-ke skupščine Železne županije, Andrej Gerenčer, župan občine Murska Sobota, in Karoly Bauer, župan Monoštra. Na pogovoru so se zavzeli za boljše gospodarske odnose med regijami in izrazili željo za čimprejšo odprtje mejnega prehoda Gornji Senik-Martinje. Od dr. Pusztajia smo zvedeli, da je odgovornost za mejni prehod prevzel obrambni minister Madžarske, dr. Lajos Fur, za odprtje pa bodo zaprosili Arpada Goncza, predsednika Republike Madžarske.

POL MILIJONA ZA MANJŠINE

Samoupravni organ Železne županije je ustanovil sklad za manjšine, ki živé v tej županiji. Denar je namenjen šolam, vrtcem, kulturnim institucijam, kulturnim in športnim društvom ter narodnostnim klubom. Podpirajo predvsem dejavnostim za ohranitev materinega jezika in lastne kulture. Prošnje je treba vložiti do 20. marca na naslov: Vas Megyei Önkormányzati Hivatal Szombathely Berzsenyi tér 1.

PETEK, 13.

Kaže, da v novi tovarni General Motors Hungary v Monoštru niso vraževerni, kajti odprtje tovarne bo v petek, 13. marca, ob 11. uri. Na pomembnost dogodka kaže, da bo tovarno odprl predsednik vlade Republike Madžarske, József Antall. Tovarna ima tačas 400 zaposlenih, pri popolni proizvodnji pa bo imela približno 600 delavcev. Letno bodo sestavili 15 tisoč avtomobilov, in sicer najnovejši tip Oplove Astre. Najpomembnejše delo tovarne pa je izdelava motorjev.

NIKA OD ZADRUGE ÁFÉSZ

Vsi znamo, da v Varaša dela ÁFÉSZ (Splošna potrošniška zadruga), štera po cejlaj krajini prejk ma gostilne pa baute. Zvūn toga sildje odava, sémen odava pavron, živino kúpūje pa tak tadale. Cejlo Porabje spadna pod, monoštinski ÁFÉSZ. ÁFÉSZ-ova so začnili svojo delo tak 1950. leta. Zadruga ma svoje člane (tagság). Članstvo se erba (podejuje).

Letos etoga reda držijo djilejš (sestanke). 1. marcíuša 1992. so na Gorenjon pa na Dolenjon Seniki meli djilejš. Člani so vsi prišli poslūšat voditela ÁFÉSZ-a, šteri je dosta nauvoga pravo njin.

Vidimo, ka den do dneva je vse več privatizirano, najbolje krčmí odava ÁFÉSZ. Neštje se spravlati z drauvnim delom, tau prejkda takšim, šteri se za tau zemejo pa si tak mislijo, ka se tau njim splače. Spoj nauvo je tau tū, kak smo čūli, ka člani do se boja vcuj držali potomtoga k ÁFÉSZ-a. Tau de pa tak, ka ÁFÉSZ 70 % svoje vrednosti

spise na ime članov. Člani različno vrednost dobijo. Tau od toga shaja, sto kelko lejt je že član, kelko pejnaz ma v ÁFÉSZ-a pa tak tadale. Če povprečje (átlag) vzemamo, te Varaški ÁFÉSZ sakšomi člani na ime spise 20-30 djezero forintov. Če de ÁFÉSZ dobro delo, te do člani tud dobro zopojdli, zatok ka oni tū dobijo z dobička.

Če pa ÁFÉSZ, povejmo, gorplače, te do člani menja vrednosti meli na svojo ime napisano. Prejdjni tak pravijo, ka ÁFÉSZ ne more gorplačati.

Na djilejša smo tau tū čūli, ka so se ništarni nej pobrigali zatau, če so na priliko očo ali mater zgibili, ka bi njino članstvo dali, kak erbo prejk napisati na svojo ime.

Sakši, šteri tau nejma vréda, mora titi v ÁFÉSZ-a pisarno v Varaš, pa tam tau more vréd vzeti. Kak ste šteri, vredno da se pobrigati za tau, zatok ka se ovak vaša vrednost zgibi.

Malo se pobrigajte, ne najte vašo vrednost zaničiti!

V STRAJA

V Anduvca živijo dve stara žene: Rejza pa Margita, po izi Varnji. Margiti so nodjé falična, odti že ne morajo, cejli dén so v tjojnja. Tau že od 1984, lejta drži. Rejza so že tū nej zdrava, dapa telko štja lādajo, ka krōj dumau parnasējo z bauta, pa telko tanaprajijo, ka nej so na drugoga sildjani baudji vala. Dosta je mantra betag, dapa tau štja ne dojda. Notra štjejo (hočejo) vtrniti (vlomiti) k njim. Zakoj, tau nišče ne vej, ka se štja nej posrečilo.

"AUGUSTUŠA 1990. LEJTA SE JE ZAČNILO. Vnoči pau dvanajsat je bilau. Toni je v malo iža spau, müve sva pa tōj v tjojnja bile. Skur smo zadrej mali,

pa vila. Na drūgo pomauč smo nej mogli čakati, ka ništja nej prišo k nam. Tisti vanej so gnauk psa, gnauk pa dvera mlatili. Tri vōra je bila, da so pá ejnjali. Te smo

Rejza pa Margita živite samé v rama

da smo se na tisto gorapar-bōjdili, ka pes spoj fejst laja. Pes je furt bola znak k dveram ūšo. Te smo si že brodili, ka tau nej divdjačina. Rejza je goraskaučila pa Tonina ūšla zgonit. Toni je najprvin tū nej dau valati. Dapa te je on tū vōskoco s postala, da ja pes cvikno pa so po dvera začnili talébat. Zaman smo je pitali, ka sto ste pa ka štjete?

Edan glas smo nej čuli. Samo na dvera so šli pa so je gora steli vtrniti. Dobro, ka psa mamu. Nej njin je njau mer, zato je biu drūdji den tak vtjūpzmlačani. Té taleb je dvej vōra držo. Zato so mogli taknjati, (nehati) ka smo okno odprli pa smo pomauč prosili. Kak je nam na lampa vōšlau, tak smo kričali sodakom, aj nam pomagajo.

Potejn so enjali pa tijoča gratala. Fartau vōra ja etak tijo bilau vse. Gnauk samo pes zlaja pa so že pá dvera trgali. Vse tardjé smo tak latéli kak šiba na vodej. V tjojnjo smo parnesli tapačo

se že cejlak taprastrašili. Tau njin je štja nej dojšlo. V fartau štrtoj so znauva prišli. Tak so dvera mlatili, ka smo čakali, da se nutravtrnajo. Dveram že nej dosta tarbe- lo, lejs je praštjo, žaleza se je pa vudjibala. Mislili smo, ka nas vse zakolajo. Rejza je k okna staupila pa pomauč prosila. Tau je čōjo Karbin Jenō pa z materdjov vret je prišo na pumauč. Potejn so ejnjai.

Pes, steri je že dosta trpo

Kak so vedli tauvajdja, ka déjo na pomauč?

"Gvūšno nji je več bilau pa edan je stražo. Najmenja dva sta bila, zato ka Toni zazranka, da kusit ūšo, najšo v trava dvej lažišča."

Ranč ne brodita, ka sto je mogo biti?

"Nej, nej smo je vidli. Dapa tau gvūšno, ka sto koli biu, samo z naše krajine je mogo biti. Vedli so, ka dé tarbej kaulak rama odti, aj je ne vidimo."

Ka mislite, zaka so steli nutravtrniti k vam?

"Gvūšno so tau mislili, ka dosta pejnaza mamu ali zlat. Dapa namerili bi se, ka nej zlat nej pejnaza nejma- mo. Od koga bi meli? Od penzije živimo, tisto pa ranč telko, ka samo na djesti doj- da. Tak ka zaman bi nutrav- trnili.

Putejn sta že mer (mir) meli?

"A, kaj bi? Tisto leto so štja trikrat prišli. Gnauk so prišli, da je v Števanovca bal biu. Dapa te so do dvera nej mogli pridti, ka je pes nej pōjsto. Te so odišli. Na vel- tji petek so pa tōj bili pa so psa skur nej bujli. Z žalejz- no šibov so ma nogau zba- dali, prsi so ma pa prejk piknili. Z edankraj je nutra- ūšla šiba, zdrūdjkraj je pa vōprišla. Te je skur nej zdji- no, dva tjedna je nikanej djo. Če bi té pes nej biu, leko ka bi nas že vse zaklali," pravijo pa njin skunzé dola- tačējo po obraza. "Tau je nam štja tū sreča bila, ka na sakšo okni žalejzdja mamu. Nej dugo po tistim je Toni mrau. Slabo srcé ja emo pa tau, ka telko so nas pustra- šūvali pa mantrali, tau je tū pomagalo, ka je tak brž mrau."

NAŠE PESMI (19)

LEJKO NAUČ

*Nikaj se ne jauči
lubica moja,
nej si sama kriva,
kriva sva oba.
Lejko, lejko nauč,
lejko, lejko nauč,
lejko, lejko nauč.*

*Kriva je tudi
mamica tvoja,
ker me je odejvala,
da sem pri tebi spau.
Lejko...*

*Kriva je tudi
sestrica tvoja,
ker me je odejvala,
da sem pri tebi spau.
Lejko...*

Slovenska ves
—mkm—

Odli so tōj štja od tisto- gamau?

"Odli. Lani decembra, na eno nedelo so prišli. Rejza je k meša ūšla, dja sam pa sa- ma bila doma. Te najdavnek smo parnesli enga maloga

V tjojnja majo nalečeno vile, tapače...

psa, ka veltji je betažan. Mali je začno vrkar na kugla lajati. Nej nadoudja (kmalu) je vekši tū tan lajo. Furt bola gardau sta začnili lajati. Gnauk samo čōjam, ka mali začna cviliti pa es k dveram parlati. Dja pa brž dvera zaprém pa je na klōjč obar- nēm. Stari pes je tak lajo, ka tisto je cejla ves mogla čūti. Mislim, ka zatau volo so nej sméli bola skarnej pridti k rama. Te sem dvera odprla, da je Rejza dumau prišla od meša pa pitala, ka tōj bilau. Stari pes je par stanej ležo pa je vse karvavi biu. Z ža- lejzni vili so ga vtjūpspikali. Najprvin so nam nej dali valati, dapa zdaj oslejdjnjin je že več lūdi vidlo karvavo- ga psa.

Zaka ne povejta tau policajom (rendōrségnek)?

"Tak smo njin prajli. Da- pa cejlak do tejamau so nikanej djali. Pitali so nas, če so kaj vkradnili? S tejn so vse tanaprajli (uredili)."

Dja pa tak mislim, ka če policija pumagati štjé, te aj ne čaka, litji aj zdaj nika de- ja (naredi). Leko, ka zranja že časna (pozno) baude?

K. Holec

Ljubljanska banka

Pomurska banka d.d.
Murska Sobota

Pravi naslov za denarne zadeve

UDELEŽENCI NATEČAJA

Na natečaj muzeja in Zveze Slovencev so se pridno pripravljali tudi osnovnošolci. Na posnetkih so "betlehemeške" z G. Senika in Števanovcev ter "Fašenek in Lenka" iz Števanovec.

TEKMOVANJE

Tekmovanje v recitiranju je bilo 19. februarja. Recitali so otroci od tretjega do osmega razreda. Že v zadnjih dneh januarja so napovedali ta program. Mnogo otrok se je prijavilo za sodelovanje. Vsak je imel eno obvezno in eno izbrano pesem. Vsi smo se navdušeno pripravljali.

Prišel je dan, ko smo nastopili. V žiriji so bili Jože Hirnok iz slovenske zveze, Janez Kerčmar in Klementina Zrim. Bili so navzoči še učitelji slovenščine. Najprej so poslušali najmlajše, potem so nastopali učenci 5. in 6. razreda. Medtem smo mi največji še enkrat nestrpno povedali pesem. Ko smo tudi mi končali, so razglasili rezultate. Zmagovalci bodo šli tekmovali še v Monošter. Ti učenci so: Hajnalka Škaper, Kristina Hagy in Šandor Bajzek od najmlajših. Iz srednje skupine so bili najboljši: Monika Ropoš, Tomaž Kozar in Renata Čizmaš. Izmed najstarejših pa: Elizabeta Nemet, Monika Dravec in Gabrijela Časar. Ti otroci so bili zelo veseli.

Tudi drugi nismo bili žalostni, saj smo dobili majhno darilo Zveze Slovencev na Madžarskem. To so bili flomastri. Učitelj pa nam je dal petko iz slovenščine.

Neža Hanžek, 8. r.,
OŠ Gornji Senik

LEPA PESEM

To pesem sem recital na tekmovalju. Zelo mi je všeč.
Neža Maurer: Najlepši kraj

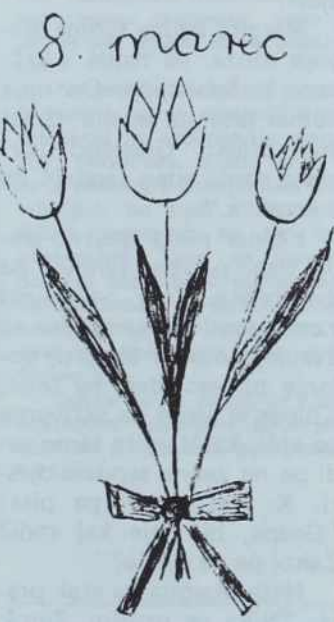
Kdor je doma
v najlepšem kraju sveta,
se mu ni treba
po svetu poditi
in tuje lepote loviti.

Če že kam gre,
gre lahko kar tako na pot,
kot gremo v nedeljo na sprehod

Kako je imenitno,
da je vsak doma
v najlepšem kraju sveta.

Tudi jaz mislim, da je Gornji Senik najlepši kraj sveta.

Gabor Bajzek, 3. r.,
OŠ Gornji Senik

Čestitamo deklicam!

Dečki 3. razreda
OŠ Gornji Senik

PALAČINKE

Odločil sem se, da bom spekel palačinke. Pripravil sem sestavine. V posodo sem dal štiri jajca, sladkor, sol. Potem sem vse to zmešal, nato dodal še mleko in moko. Ko je bilo testo dovolj gladko, sem pripravil olje in ponev. Vanjo sem zlijal malo olja in eno zajemalko testa. Ko je bila palačinka na spodnji strani zlato rumena, sem jo obrnil. Pečene palačinke sem zlagal na krožnik. Ko sem napekel dovolj palačink, smo sedli k mizi. Bile so zelo okusne.

Pecite tudi vi!

Adrijan Takač, 6. r.,
OŠ Gornji Senik

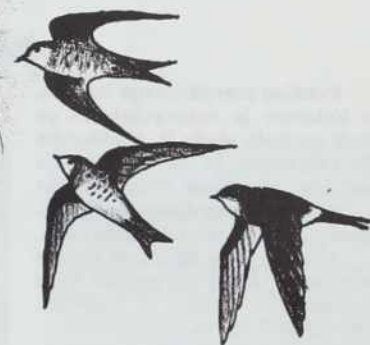
VEŠ - VEM
SELITEV PTIC

Pomlad se približuje in kmalu se bodo vrstile ptice selivke. V naravi se je življenje oblikovalo in narava skrbi za preživetje. Vse vrste živih bitij tudi niso enako prilagodljive.

Na svetu verjetno ni veliko ozemlja, katerega ptice ne bi preletele. Takim pticam niso ovire niti puščave, ne gorski grebeni, morja, močni vetrovi ali močna deževja. Ptice se pač ob določenem času selijo. To so že milijone let ustaljene poti ptičev.

lahko ostanejo zelo dolgo v zraku.

Pri nas je simbol take selitvene poti vsem znana lastovka. Domovanje lastovke je v Evropi, pa tudi Aziji in severni Afriki. Pot evropskih lastovk poteka jeseni prek Gibraltarja in okoli Sahare na povsem južna območja. Zanimivo pa je, da je spomladanska pot vračanja k nam za te lastovke krajša, saj spomladi Sahara kar prečkajo, enako tudi Sredozemlje.

Nekatere živali si v mrzli zimi pomagajo s spanjem in se jim tako telesna presnova zmanjša skoraj na minimum. Ptice pa seveda nimajo podobnih lastnosti. Zato so morale najti drugačne rešitve in si tako najti možnost obstoja in preživetja.

Vsaj polovica od približno 8600 vrst ptičev ali okrog 4200 vrst je ptič seliv. Ti ptiči preletijo v sorazmerno kratkem času zelo velike razdalje. Lahko rečemo, da so ptice selivke resnično obiskovalke vseh celin ali neke vrste svetovne popotnice. Nekatere od teh ptičev morajo preleteti do svojega novega bivališča tudi po 15000 kilometrov. Vsi vemo, da severna in južna polobla nimata možnosti za življenje teh ptičev pozimi. Tako je selitev pravzaprav neke vrste beg pred zimo. Ptice selivke potujejo ali se selijo dvakrat letno in pravimo, da jih na potovanje žene nagon po preživetju. Ob vsem tem pa je tudi nagon za ohranitev vrste.

Preden se ptice selivke podajo na pot, si nakopičijo zadostne količine telesnih, predvsem maščobnih zalog. Prav to jim omogoča, da

Dokazano je, da se ptice selijo že milijone let. Ob selitvi pa ptice seveda tudi tvegajo, saj marsikatera med potjo omaga od izčrpanosti ali zaradi vremenskih razmer. Ptice selivke se med seboj razlikujejo po velikosti, obliki trupa, teži, velikosti kril. Razlikujejo pa se tudi glede na dolžino in način leta. Pri ptičah ločimo tri stopnje hitrosti leta. Prva je navadni let, ki doseže 15-30 km/h, ob selitvi lahko take ptice letijo do 50 km/h. Beg pred sovražnikom pa lahko stopnjuje let tudi do 65 km/h.

In še nekaj rekordov. Največjo hitrost je do sedaj dosegel poštni golob s hitrostjo 167 km/h, seveda ob močnem hrbtnem vetru. Največjo razdaljo, ki jo je preletela ptica selivka, je dosegel golob, in to 16000 km, ko je preletel iz Hanovra v Nemčiji v Avstralijo. Ptice selivke imajo izredno sposobnost orientacije in letenja po natančno določenih poteh selitve, in to v natančno določen kraj bivanja.

Ptice letijo ob selitvi s pomočjo orientacije po soncu, ponoči pa se morda orientirajo po zvezdah.

MOJA
PERESNICA

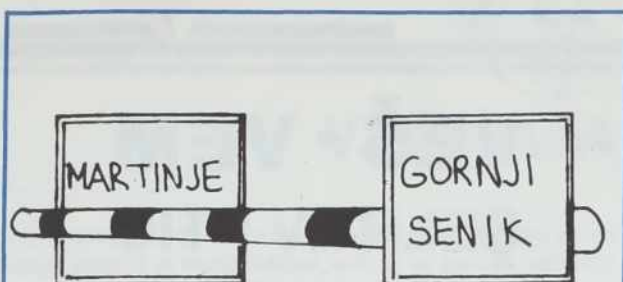
Moja peresnica je rdeče barve. Na njej in v njej je napisano moje ime. V njej je polno svinčnikov in barvic, potem pa so še šilček in brisalec. V šolo jo nosim vsak dan v šolski torbici. Po pouku pogledam v torbico, če je peresnica v njej.

Viktor Časar, 3. r.,
OŠ Gornji Senik

KAJ IMAM
NAJRAJŠI?

Od vseh stvari na svetu imam najraje uro matematike. To pa zato, ker se pri tej uri naučimo veliko novega. Seštevamo, odštevamo, delimo, množimo in nikoli nam ne zmanjka števil.

Tomaž Fartek, 3. r.,
OŠ Gornji Senik

DEZINFORMACIJE

Iz neuradnih virov smo zvedeli, da sta konec oktobra leta 1990 predsednika Madžarske in Slovenije prestopila državno mejo pri Gornjem Seniku.

Od takrat je minilo 470 dni, mejnega prehoda pa še ni.

NIKA ZA SMEJ

ZA NAŠO ZDRAVJE

Doktorji tak pravijo, ka je tau nej zdravo, če je človek fejs krepak (debeli).

Naš Rudi eden zranjek gorstane pa ga vse boli. Gorstane na vage pa vidi, ka vage 110 kil kažejo. Po glave se škraba pa si etak misli: "Ušo mo k doktorji pa mo proso vrastvo za tau, ka bi leko malo kil dojdau."

Doktor njemi etak pravi:

"Gospaud Rudi, dobroga reda ste prišli. Ranč zdaj so vönajšli čedni možadcke takše tablete, štere garantirajo, ka vi dojpistite ništerna kila." Doktor zdaj naprej vzema edno velko kaštulo, tam je not 100 tablet. Tablete so male, kraugle. Doktor zdaj raztomači našoma Rudini, kak je more nūcati: "Té 100 falatov tablet zazrankoma doma v sobi raznok sipite. Po tistim pa poberite gor, pa je pršite. More biti 100 falatov. Tau naredite podné pa večér. Za eden mejsce, garantiram, ka dojdete 20-30 kil."

Tau je vido sausad pa da so ga gnali mimo, pita: "Karec, ka si pá narédo, ka te polica-ji tavláčéjo?" Karec pa pravi: "Ka bi naredo? Nikanej velkoga! Etoznauk sam bijo na senja pa sam eden štrik domau parneso."

Sausad pa pravi: "Eden štrik? Tej so pa nej čedni, ka ta zatok parganjajo!"

Zdaj pa naš Karec etak pravi: "Ja eden štrik sam domau parvlejk na šteromi konci je bila edna krava."

NIKA ZA ŠPARANJA...

Naš Gusti pa njega žena Margita strašno sparata. Eden den v Varaš deta nika kúpúvat. Telko sta parbirala pa gledala, ka sta bus zamūdila. Podné je minau, strašno sta lačniva bila. Zdaj Gusti pravi svojoj Margiti: "Margita, nej istina, ka mūva tak morava šparati, ka bi si nej vauščila nika vzeti. Poj, ka va šla v krčamu nika djest."

Margita bauga svojga dragoga moža, pa hajde v krčmau k Šabedlina. Da njija kólnar pita, ka želejta, Gusti etak pravi: "Gospaud, parnesta nama eden sendvič pa dva telera."

Kólnar malo špajsko gleda, dapa parnasé sendvič pa dva telera. Zdaj naš Gusti vzema sendvič, ga vtrgna na dvaue, polonje Margiti, polonje pa sebi deje na teler. Kólnar je gleda na skrivoma pa vidi, ka Margita samo sedi pa ne začne sendvič djesti. K njej stauipi pa pita: "Gospa, bi eštje kaj radi? Zakoj pa ne djejte?"

Naša Margita pa etak pravi: "Nika ne prosim. Zatok eštje ne djen, ka čakam moža, aj zej svoj sendvič pa mi te prejkda zobé."

I. Barber

PREDLOG VLADE ZA MANJŠINSKI ZAKON JE NESPREJEMLJIV

(IZJAVA MANJŠINSKE OKROGLE MIZE)

Predlog manjšinskega zakona, o katerem je razpravljala in ga tudi sprejela vlada R. Madžarske 6. februarja, je za narodne in etnične manjšine nesprejemljiv – je bilo ugotovljeno na manjšinski okrogli mizi 19. februarja.

Predlog krši osnovna načela konsenza, ki je bil sprejet med predstavniki vlade in manjšin. Najvažnejše razlike so:

1. Z diskriminativnimi predpisi zoper nekatere manjšine krši načelo pravne enakopravnosti.

2. Z novimi predlogi o manjšinskih samoupravah je prikrajšana večina manjšinskega prebivalstva pri uveljavitvi te pravi-

ce v praksi, nekaterim manjšinam pa je v celoti odvzeta.

3. Predlog ne rešuje skupščinskega zastopstva manjšin.

4. Ne vsebuje zagotovil na področju finansiranja.

5. V nasprotju s konsenzom precej krči kulturno avtonomijo.

6. Nekateri predpisi osnutka vsebujejo elemente, zaradi katerih bi lahko prišlo do nasprotij med lokalnimi samoupravnimi organi in manjšinskim prebivalstvom oziroma med manjšino in večino.

Sprejeti osnutek vlade ni v soglasju s tistim, ki je bil predstavljen na raznih evropskih fo-

rumih, med drugim tudi v Evropskem svetu v Strasbourgul.

V interesu rešitve, ki bi bila sprejemljiva za vsakega, se manjšina obrača na javnost, na madžarsko skupščino oziroma politične stranke.

V Budimpešti, 19. 2. 1992

FAŠENEK I LENKA

Na natečaju Muzeja Avgusta Pavla in Zveze Slovencev so uspešno sodelovali:

Člani kluba Tromejnik iz Gornjega Senika kot "Fašenci in Lenke": Tomaž Skaper, Jože Sukič, Ferenc

Mentorica: Klara Fodor
Učenci osnovne šole v Števanovcih

"Betlehemeške": Attila Nemet, Ferenc Nemet, Karel Šömenek

"Fašenek i Lenka": Karel Krajcar, Robert Krajcar

Wachter, Attila Sukič, Laci Dravec, Šandor Labric, Laci Nagy
"Fudaša": Laslo Šulič, Ferenc Sukič
Mentor: Vilmoš Časar (Magašini)

Učenci osnovne šole na Gornjem Seniku
"Licije": Marta Šulič, Gyöngyi Kozar, Agneš Hanžek

"Zvač": Gabor Wachter
Miklavž: Laci Gyeček
Vrag: Peter Balog
Betlehemeške: Anita Čabai, Renata Šömenek, Monika Dravec

"Zvač": Žolt Bedi
Mentorja: Karel Krajcar, Éva Krajcar

Iz Sakalovec so se našemili v tri kralje:

Laci Majcan, Robert Vajda, Imre Krajcar
Mentorica: Majčka Dončec (Šantana)

Maske, obleke in pripomočke je odkupil muzej za razstavo, ki jo bodo priredili v jeseni na Ptuj. Na otvoritveni razstavi bodo vabljeni vsi udeleženci natečaja. Do takrat najlepša hvala vsem, ki ste se potrudili.

MURSKA SOBOTA,
Ciril Metodova ulica
50, tel. 22-219, 22-809,
21-136, telefax: 21-136

MURSKA SOBOTA,
Kidričeva 33 a

BAKOVCI, Vrtna ul. 8

**Modna oblačila
za vso družino!**

**Najkakovostnejši
šamponi za lase,
tekoči detergenti
za pomivanje posode
in mehčalci!**

**Ob nakupu v vrednosti nad 3.000,00
SLT vrnemo davek!**

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna

urednica **Marijana Sukič**

Naslov uredništva: H-9970

Monošter, Deák Ferenc

ut17.,

p. p. 77, tel.: 94/80-767

Cena:

posamezna številka 10

forintov oz. SLT, celoletna

naročnina 260 forintov oz.

SLT

Tisk: SOLIDARNOST,

Arhitekta Novaka 4,

69000 Murska Sobota,

Slovenija

Nenaročenih rokopisov in

fotografij ne vračamo